

Foto: Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Ria i Bingsjö

Rian i Bingsjö är enligt uppgift en av de äldsta bevarade riorna i Skandinavien. Rian är en byggnadstyp som huvudsakligen återfinns i finsk-ugriska kulturer, där de använts för att torka svedjerågen. Rian i Bingsjö byggnadsminnesförklarades 2011.

Beskrivning

Historik

Rian på Klockargården (före detta Finngården) i Bingsjö har genom dendrokronologi daterats till 1735 och ska enligt tidigare inventering vara en av de äldsta bevarade riorna i Skandinavien. Rian är en byggnadstyp som främst förekommer bland finsk-urgiska kulturer.

I de skandinaviska skogsfinska bygderna utgjorde den tork- och tröskhus för framför allt svedjerågen, som var en viktig del av hushållningen. Byggnaden placerades ofta, på grund av brandrisken, i utkanten av gårdstunet, men kunde även förläggas till någon annan plats där den hade en ändamålsenlig funktion.

Byggnadstypen utmärker sig då den var mycket hög, ibland med en invändig höjd upp till fyra meter. Det var nödvändigt för att kunna ge plats åt det mellangolv av glesa stänger där de fuktiga rågkärvarna placerades. Ovanför mellangolvet fanns ett innertak isolerat med mossa och jord i syfte att bevara värmen i byggnaden. Golven gjordes täta eftersom säden tröskades här. Den välvda rökugnen placerades i ett av hörnen innanför dörren och murades ofta med lera i väggar, ibland också i tak, för att minska brandrisken. För ytterligare minska brandfaran var det dessutom viktigt att använda ved som inte sprakade eller gnistrade som björk eller al. Torkningen pågick ungefär tre dygn varefter rågen togs ned och slagtröskades.

Många rior har med tiden kommit att få nya funktioner, i Dalarna och Bergslagen var det vanligt att de brukades som hölador, varför det är sällsynt att ugnarna finns bevarade.

Miljö

Ria tillhörande Klockargården i Bingsjö. Byggnaden står enligt uppgift på ursprunglig plats men finns dock ej markerad på storskifteskartan från 1828. Rian är belägen i anslutning till gårdens byggnader och avskiljs genom byvägen som löper dem emellan.

Figur 1. I röset syns öppningar för röken att ta sig ut. Byvägen skymtar till vänster om rian. Foto: Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Byggnad

Rian på Klockargården har många stockvarv av rundtimmer, 17 stockar i långsidorna från syll till väggband och är högrest. Många av stockarna är påfallande växtvridna och är naturligt grånade. Tvåkupigt lertegel utgör yttertak och byggnaden har en dörr på ena gaveln.

Timret på insidan är i stort sett naturligt rundat, men i vissa partier bilat några stockvarv uppåt från golvet. Eldstaden finns inte kvar, men det är uppenbart var den en gång funnits. Högt uppe vid rösten finns öppningar för röken att ta sig ut. Halsningen i knutarna är kort och skallarna sexkantiga, även om den ej är så tydlig. Knutarna har en karaktär av 1600-tal.

Figur 2. Rian är timrad med 17 stockar i långsidorna.
Foto: Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Byggnadsminnesförklaring

Motivering till byggnadsminnesförklaringen

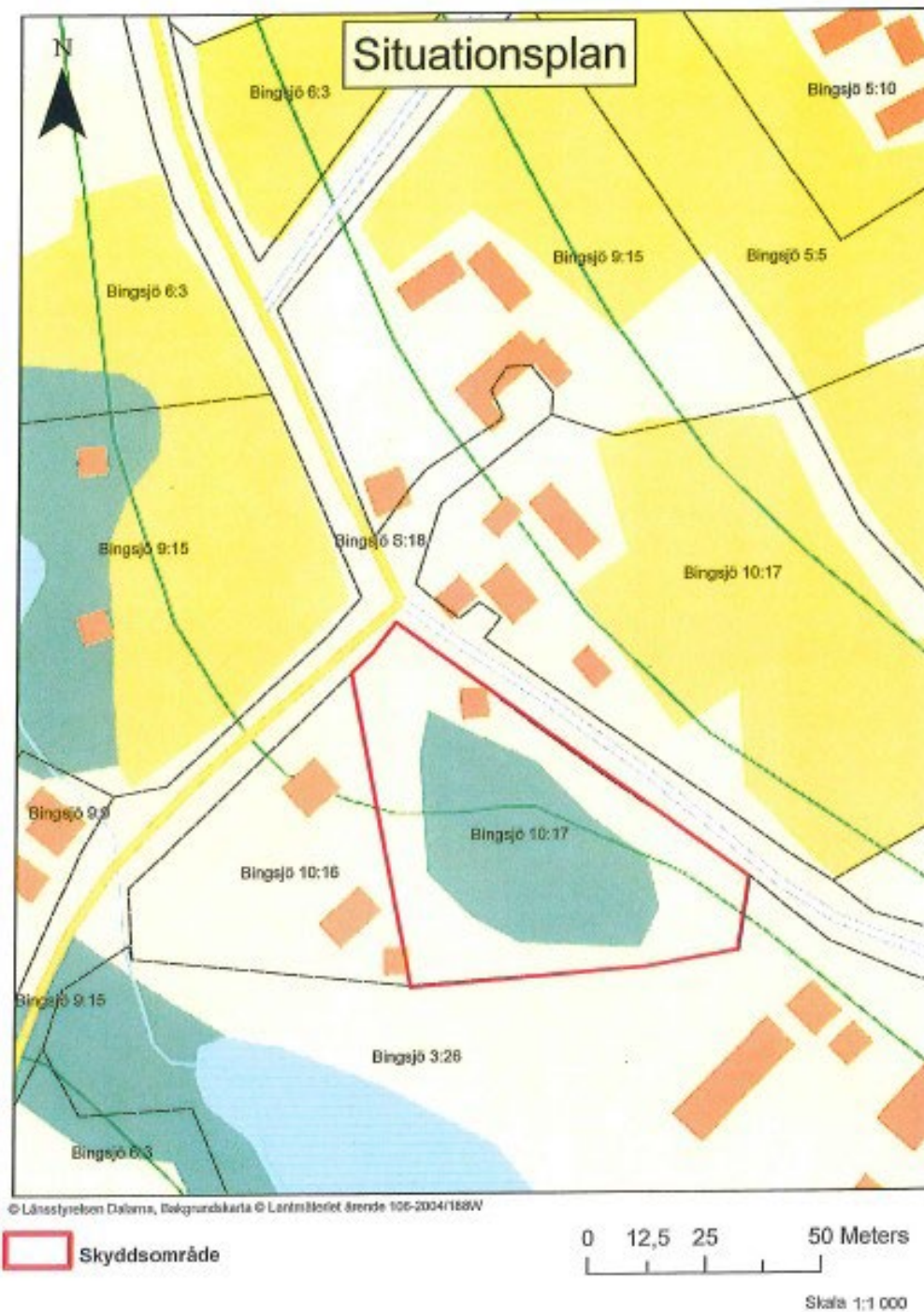
Rian utgör en av karaktärsbyggnaderna inom de skogsfinska bosättningarna och speglar gruppens kolonisering av de mellansvenska skogsområdena. Klockargårdens ria är enligt uppgift en av Skandinaviens äldsta och har bevarats i näst intill ursprungligt skick. Byggnaden besitter därigenom ett högt kulturhistoriskt värde.

Skyddsbestämmelser

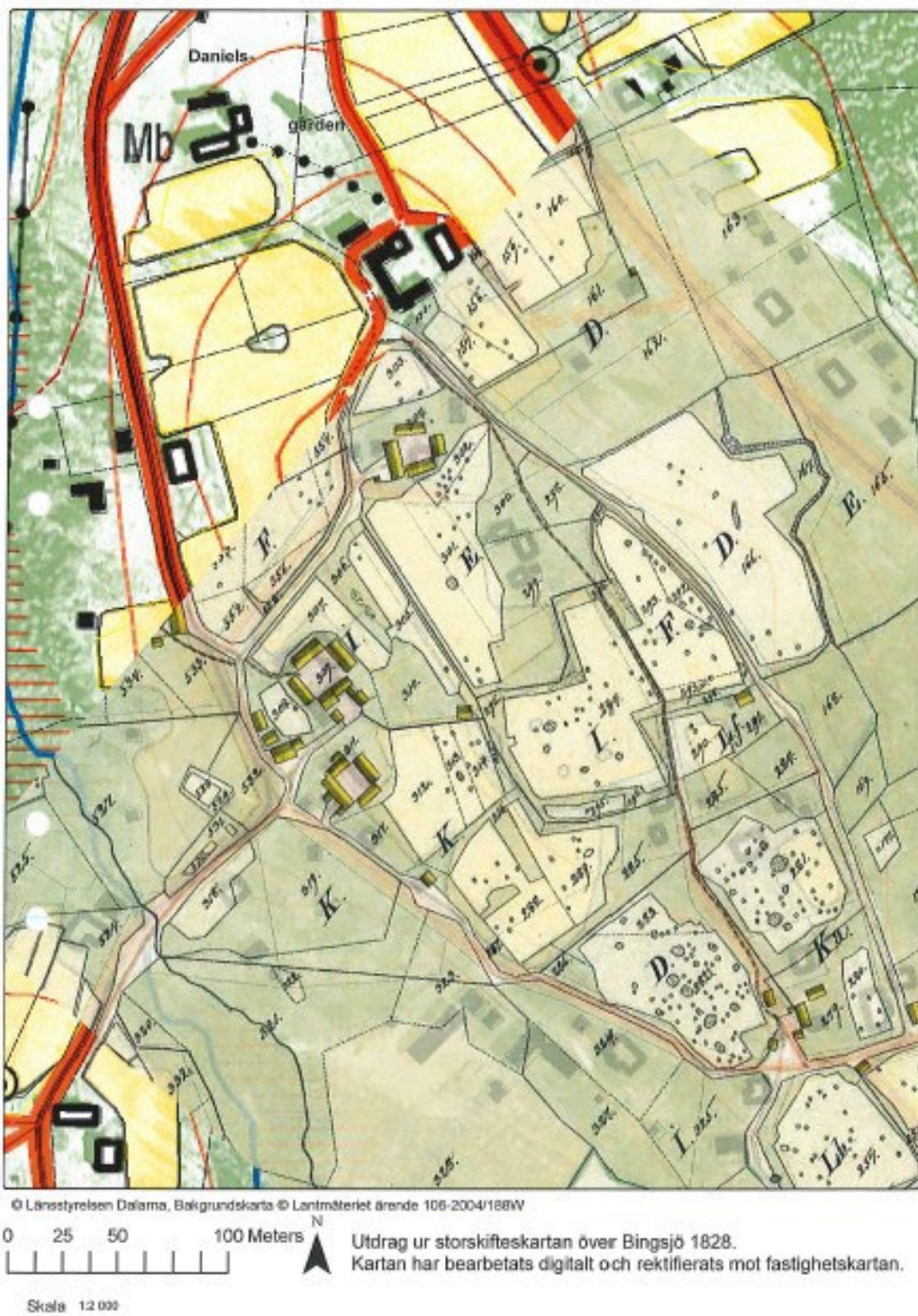
1. Byggnaden får inte rivas, flyttas, byggas om eller på annat sätt förändras till sin exteriör.
2. Ingrepp får inte göras i byggnadens stomme.
3. Byggnadens planlösning får inte ändras.
4. Ingrepp i eller borttagande av äldre fast inredning får inte göras. Befintliga ytskikt får ej borttagas, övermålas eller på annat sätt förändras.
5. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.
6. Det område som på bilagda situationsplan avgränsas med röd linje får inte ytterligare bebyggas. Inom området får inte heller sådana åtgärder vidtas med mark och vegetation att karaktären förvanskas.

Samråd skall ske med länsstyrelsen i frågor som rör vård och underhåll av byggnaden och område.

Om särskilda skäl föreligger för att ändra byggnadsminnet i strid mot skyddsföreskrifterna får länsstyrelsen enligt 3 kap 14§ KML lämna tillstånd till sådana förändringar.

Figur 3. Byggnadsminnets skyddsområde markerat med röd linje. Ur beslut 2011.12.14.

Figur 4. Storskifteskartan (1828) över Bingsjö rektifierad över fastighetskartan. Ur beslut 2011.12.14.

Administrativa fakta

Kommun: Rättvik

Fastighetsbeteckning: Bingsjö 10:17

Byggnadsminnesförklaring: 2011.12.14

Tillgänglighet: Kan upplevas som en del av miljön i Bingsjö.

[Byggnadsminnesförklaring Rian i Bingsjö beslut 2011.12.14](#)
[Rian i Bingsjö i Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister](#)